

УДК 339.92

Турчак В.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки підприємства та міжнародної економіки
Вінницького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

Стаття присвячена дослідженню економічного співробітництва України з Польщею. Здійснено аналіз тенденцій зовнішньої торгівлі товарами та послугами на загальнодержавному та регіональному рівні (на прикладі Вінницького регіону). Визначено необхідність розробки і реалізації національних та регіональних стратегій підвищення міжнародної конкурентоспроможності економіки України з урахуванням напрямів міжнародної економічної співпраці.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, експорт, імпорт, зовнішньоторговельний оборот, зовнішньоторговельне сальдо, інвестиції.

Турчак В.В. АНАЛИЗ ТЕНДЕНЦИЙ МЕЖДУНАРОДНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА УКРАИНЫ И ПОЛЬШИ

Статья посвящена исследованию экономического сотрудничества Украины с Польшей. Осуществлен анализ тенденций внешней торговли товарами и услугами на общегосударственном и региональном уровне (на примере Винницкого региона). Определена необходимость разработки и реализации национальных и региональных стратегий повышения международной конкурентоспособности экономики Украины с учетом направлений международного экономического сотрудничества.

Ключевые слова: международное сотрудничество, экспорт, импорт, внешнеторговый оборот, внешнеторговое сальдо, инвестиции.

Turchak V.V. ANALYSIS OF TENDENCIES IN INTERNATIONAL ECONOMIC COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND POLAND

The research of economic cooperation between Ukraine and Poland are considered in the article. The tendencies in foreign trade of goods and services at the national and regional level (illustrated by Vinnytsia region) are analyzed. The necessity of the development and implementation of national and regional strategies for the international competitiveness of Ukraine's economy based on areas of international economic cooperation is defined.

Keywords: international cooperation, exports, imports, foreign trade turnover, balance of foreign trade, investment.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку світової економіки спостерігається поступове збільшення масштабів міжнародних відносин країн, що впливає на необхідність вироблення нового підходу до дослідження взаємодії національних економік. Відбувається зростання міжнародного кругообігу суспільного продукту, поглиблення інтеграційних зв'язків країн. Економічні відносини країн стають все більш широкими і різноманітними. Для країн світу створюються сприятливі передумови підвищення ефективності функціонування національних економік за рахунок оптимального використання переваг міжнародного розподілу праці. Разом з тим, щоб уникнути негативних наслідків участі в процесах міжнародного співробітництва на всіх рівнях, необхідно мати чітке уявлення щодо особливостей зовнішньоекономічних відносин країн з урахуванням впливу процесів інтернаціоналізації і глобалізації, розвитку міжнародного економічного співробітництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань розвитку міжнародного економічного співробітництва і регіональної економічної співпраці присвячено праці відомих вітчизняних вчених: В. Андрійчука, В. Будкіна, Л. Волощенко, В. Гончарова, Б. Губського, А. Кредісова, Д. Лук'яненка, Ю. Макогона, Н. Мікули, А. Мокія, В. Новицького, С. Писаренко, А. Поручника, І. Пузанова, А. Румянцева, М. Румянцева, Г. Савіної, А. Філіпенка, О. Сохацької, Г. Черніченка, І. Школи, О. Шниркова, М. Янковського та інших; а також зарубіжних науковців: Б. Балаша, Дж. Данінга, М. Кіндлебергер, П. Кругмана, В. Леонт'єва, Дж. Мілля, Б. Оліна, М. Портера, Д. Рікардо, А. Ругмана, П. Самуельсона, А. Сміта, Г. Спенсера, Я. Тінбергена, Е. Хекшера та інших. Сьогодні Україна стоїть на новому етапі розвитку економічних відносин, що обумовлює по-

требу в подальших дослідженнях досвіду інших країн та пошуку можливостей щодо його адаптації до вітчизняних умов господарювання.

Постановка завдання. Мета статті полягає у визначенні місця та ролі міжнародного українсько-польського співробітництва та обґрунтування на цій основі ефективних напрямів взаємодії, а також можливостей використання досвіду економічного розвитку Польщі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Серед країн Східної Європи Польща є одним з найбільших торговельно-економічних партнерів України. Серед причини стратегічного значення розвитку зовнішньоторговельних зв'язків України з Польщею слід виділити наступні: географічна близькість; наявність спільного кордону з 12 пунктами перетину, який одночасно є зовнішнім кордоном ЄС; функціонування двох Євро регіонів: «Буг» та «Карпати»; тісні зв'язки протягом усього історичного розвитку; подібність за величиною території, чисельністю населення, мовною групою, ментальністю; схожі природно-географічні умови та ресурси; можливість використання Україною європейського підходу і досвіду Польщі в досягненні членства в Європейському Союзі [1].

Незважаючи на від'ємне зовнішньоторговельне сальдо, торговельні відносини України та Польщі вказують на великий потенціал для їх розвитку (табл. 1) [2]. Протягом останніх п'яти років спостерігається від'ємне зовнішньоторговельне сальдо, яке в 2013 році є найбільш суттєвим – 1520,9 млн дол. США. Зростання негативного значення сальдо свідчить про підвищення залежності української економіки від польської. При цьому чіткої тенденції зміни зазначеного показника не прослідковується, хоча протягом аналізованого періоду обсяги імпорту поступово зростають.

Таблиця 1
Зовнішня торгівля товарами України з Польщею
у динаміці (млн дол. США)

Рік	Імпорт в Україну	Експорт з України	Сальдо	Експорт / Імпорт, %
2009	2170,3	1213,1	-957,2	55,9
2010	2788,8	1787,2	-1001,6	64,1
2011	3183,4	2794,1	-389,3	87,8
2012	3567,1	2576,2	-990,9	72,2
2013	4068,7	2547,8	-1520,9	62,6

Так, у 2010 році порівняно з 2009 роком обсяг імпорту товарів з Польщі зріс на 618,5 млн дол. США або 28,5%. Зростання експорту становило 574,15 млн дол. США або 47,3%. У 2011 році порівняно з попереднім імпортом зріс на 394,6 млн дол. США (14,1%), експорт – 1006,9 млн дол. США (56,3%). У 2012 році порівняно з 2011 роком зростання імпорту на 383,7 млн дол. США (12,1%) супроводжується зниженням обсягів експорту на 217,9 млн дол. США (7,8%). 2013 рік характеризує аналогічна тенденція: зростання імпорту на 501,6 млн дол. США (14,1%) та зниження експорту на 28,4 млн дол. США (1,1%). Отже, протягом аналізованого періоду зовнішня торгівля товарами України та Польщі в 2011 році є найбільш вигідною для вітчизняної економіки. Саме за цей період спостерігається найвищий приріст експорту та, відповідно, найвище співвідношення експорту/імпорту – 87,8%.

Польські компанії імпортують в Україну мінеральні палива, нафту, нафтопродукти (16,7%), пластмаси, полімерні матеріали (9,5%), електричні машини (8,6%), папір та картон (8,4%), ядерні реактори, котли, машини (7,9%) тощо. В асортименті української продукції, що експортується до Польщі, традиційно переважають чорні метали (24%), руди, шлаки і зола (15,4%), електричні машини (11,5%) тощо. Аналіз статистичних даних [3] свідчить про те, що за більшістю товарних позицій баланс складається на користь польської сторони: імпорт Польщі в Україну перевищує експорт за 75 позиціями із 97.

Слід відзначити, що торгівля послугами в Україні зростає, що відбивається на частці зовнішньої торгівлі послугами у ВВП (сума експорту й імпорту послуг, поділена на ВВП). Зазначений показник в Україні в 2012 році становив 11,5% (у Польщі значення показника дещо вище – 13,2%). Проте для України експорт послуг є надзвичайно важливим, оскільки він завжди перевищував імпорт. Проаналізуємо зовнішню торгівлю послугами України та Польщі за останні п'ять років (табл. 2) [4].

Таблиця 2
Зовнішня торгівля послугами України з Польщею
у динаміці (млн дол. США)

Рік	Імпорт в Україну	Експорт з України	Сальдо	Експорт / Імпорт, %
2009	114,9	82,6	-32,3	71,9
2010	141,2	93,0	-48,2	65,9
2011	142,9	134,6	-8,3	94,2
2012	176,4	141,4	-35	80,2
2013	165,6	213,3	47,7	128,8

Протягом 2009-2012 років імпорт послуг значно перевищує експорт. При цьому протягом зазначеного періоду спостерігається поступове зростання як імпорту (на 22,9%; 1,7%; 23,4% у 2010, 2011, 2012 роках порівняно відповідно), так і експорту послуг (на

12,6%; 44,7%; 5,1% у 2010, 2011, 2012 роках порівняно відповідно). Лише в 2013 році спостерігаємо кардинальну зміну ситуації: позитивне торговельне сальдо зовнішньої торгівлі послугами України та Польщі. Зазначене пов'язано як зі зниженням імпорту послуг на 10,8 млн дол. США (6,1%), так і суттєвим зростанням експорту послуг на 71,9 млн дол. США (50,8%).

Слід звернути увагу на те, що для Польщі Україна виступає одним із найважливіших ринків збуту послуг. Україні належить четверте місце (4,5%) в експорті послуг Польщі після Німеччини, Нідерландів і США [1]. Тоді як частка експорту послуг з України до Польщі становить лише 1,47% у загальній структурі.

Найбільш вагоме значення в експорті послуг до Польщі мають послуги з переробки матеріальних ресурсів (37,1%). За цією позицією спостерігається найбільше позитивне зовнішньоторговельне сальдо – 79049 тис. дол. США. На другому місці за вагомістю експорту знаходяться транспортні послуги, частка яких становить 35,1%, при цьому позитивне сальдо – 2627,6 тис. дол. США (переважно за рахунок залізничного транспорту). Частка ділових послуг є також доволі суттєвою – 9,5%, проте імпорт зазначеного виду послуг з Польщі значно перевищує експорт (сальдо – 10838,5 тис. дол. США). Питома вага послуг у сфері телекомунікації, комп'ютерних та інформаційних послуг складає 8,1% з позитивним сальдо 4202,8 тис. дол. США. Також позитивне зовнішньоторговельне сальдо спостерігається за такими видами послуг як послуги з будівництва (1013,3 тис. дол. США), Послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги (453,7 тис. дол. США). Найбільша питома вага у імпорті послуг з Польщі належить транспортним послугам – 43,6%, проте, як вже було зазначено, сальдо для України є позитивним.

Суттєве значення відіграє імпорт ділових послуг (18,8%), послуги, пов'язані з подорожами (11,6%). Перевищення імпорту над експортом спостерігається також за такими видами послуг як послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій (сальдо -3704,1 тис. дол. США), послуги зі страхування (сальдо -7753 тис. дол. США), послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю (сальдо -1209,7 тис. дол. США), роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності (сальдо -6064,5 тис. дол. США), державні та урядові послуги (сальдо -2757,9 тис. дол. США).

Можна зробити висновок, що в 2013 році Україна почала проводити політику стимулювання експорту послуг. Вважаємо, що слід звернути особливу увагу на можливостях імпортозаміщення та покращення пропозиції послуг освіти, ділових і фінансових, страхових, туристичних послуг.

На регіональному рівні українсько-польське співробітництво також відіграє суттєву роль. Протягом останніх років відбувається інтенсифікація співробітництва Вінницької обласної державної адміністрації з регіонами Республіки Польща, що створює позитивне середовище для розвитку підприємницької діяльності. Зупинимось більш детально на аналізі зовнішньої торгівлі підприємств Вінницької області та Польщі. Обсяги експорту товарів до Польщі поступово скорочуються: у 2012 році порівняно з 2011 роком на 12754- тис. дол. або 13,6%; у 2013 році порівняно з 2012 роком – на 24936 тис. дол. або 30,9%.

У структурі експорту товарів домінуюче місце займають жири та масла тваринного і рослинного

походження (близько 28% від загальної кількості), дерева та вироби з неї (17%), вироби столярні та теслярські деталі (27%). У таблиці 3 наведено перелік найбільших вінницьких підприємств-експортерів товарів до Республіки Польща.

Що стосується імпорту товарів з Польщі, то тут спостерігається аналогічна тенденція: зниження обсягів імпорту протягом аналізованого періоду, проте не такими значними темпами. Так, у 2012 році порівняно з 2011 роком імпорт знизився на 12518 тис. дол. (23,3%), у 2013 році порівняно з 2012 роком – на 592 тис. дол. або 5,8%.

У структурі імпорту товарів переважають вироби алюмінієві (18,9%), продукція з деревини (15,5%), вироби з пластмаси (8,8%), транспортні засоби та їх частини (8,6%), фарби та лаки (5,8%). У таблиці 4 наведено перелік найбільших вінницьких підприємств-імпортерів товарів з Польщі.

Зовнішньоторговельний оборот товарів підприємств Вінницької області з Польщею протягом 2011-2013 років має тенденцію до зниження. Так, у 2011 році він становив 147,3 млн дол. США. У 2012 році показник знизився на 25,3 млн дол. США (17,2%) і склав 122 млн дол. США. У 2013 році подальше зниження становило 25,5 млн дол. США (20,9%) і зовнішньоторговельний оборот товарів склав 96,5 млн дол. США.

Сальдо зовнішньої торгівлі Вінницької області з Польщею протягом аналізованого періоду є позитивним, хоча має тенденцію до зниження. У 2011 році показник становив 39,7 млн дол. США, у 2012 році сальдо знизилось несуттєво – на 2,4 млн дол. (0,6%) і склало 39,4 млн дол. США, а в 2013 році порівняно з попереднім – на 24,3 млн дол. США (61,7%) і склало 15,1 млн дол. США.

Щодо торгівлі послугами, то тут спостерігається протилежна тенденція – імпорт значно перевищує експорт, зовнішньоторговельне сальдо є негативним. Так, у 2011 році сальдо становило 4499 тис. дол. США, у 2012 році – 2920 тис. дол. США, у 2013 році – 3347 тис. дол. США. Зовнішньоторговельний оборот послуг підприємств Вінницької області з Польщею протягом 2011-2013 років скорочується: у 2012 році порівняно з попереднім – на 850,6 тис. дол. США і склав 5667,2 тис. дол. США, у 2013 році – на 1513 тис. дол. США і становив 4154,2 тис. дол. США.

У цілому, передумови для розвитку співробітництва підприємств Вінниччини та Польщі є позитивними і спрямовані на подальшу плідну взаємодію. Сьогодні динамічно розвиваються традиційні форми міжнародних зв'язків – торгівля та інвестиційне співробітництво. Тому вважаємо за доцільне зупинитись на аналізі інвестицій в економіку Вінницької області, оскільки вони є джерелом не лише фінансових

Таблиця 3

Найбільші вінницькі підприємства-експортери товарів до Польщі

№ з/п	Назва підприємства	Вид діяльності (товари)
1	ТОВ підприємство «Авіс»	жири та олії тваринного або рослинного походження; продукти їх розщеплення; готові харчові жири; воски тваринного або рослинного походження, маргарин; харчові суміші
2	ТОВ НВП «ГАММА»	неспеціалізована оптова торгівля харчовими продуктами та напоями
3	ТОВ НВП «Аргон»	роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах з перевагою продовольчого асортименту; неспеціалізована оптова торгівля харчовими продуктами, напоями та тютюновими виробами
4	ТОВ «Овертайм»	інше фінансове посередництво
5	ТОВ «Агроінтер»	масла і жири харчові
6	ДП «Вінницяліссервіс»	лісозаготівельне та деревообробне виробництво, координація роботи підприємств по реалізації продукції та надання послуг
7	ТОВ «Барлінек Інвест»	дерева і вироби з деревини, деревне вугілля
8	ТОВ «Кедр-КВ»	виготовлення заготовку ламелі, паркетних дощок
9	ТОВ «Екоплон-Україна»	є генеральним представником польської фірми Ekorplon SA, яка займається продажем добрив для позакореневого підживлення рослин Ekolist та корневих добрив Multivit, а також білково-вітамінних мінеральних добавок та преміксів для відгодівлі тварин
10	ТОВ «Кондитер-С»	неспеціалізована оптова торгівля харчовими продуктами, напоями та тютюновими виробами

Таблиця 4

Найбільші вінницькі підприємства-імпортери товарів з Польщі

№ з/п	Назва підприємства	Вид діяльності (товари)
1	ПАТ «Птахоконбінат «Бершадський»	свійська птиця
2	Казенне Науково-Виробниче Об'єднання «Форт» МВС України	розробка та виробництво вогнепальної зброї та різних спецзасобів
3	Вінницьке Обласне Військово-Патріотичне Об'єднання	роздрібна торгівля автомобілями (автомобілі вантажні, трактори, причепи)
4	ТОВ «Аграрна Фрут Україна»	виробництво фруктових та овочевих соків
5	«Валром Україна»	виробництво плит, штаби, труб та профілів з пластмас
6	ТОВ «Барлінек Інвест»	дерева і вироби з деревини, деревне вугілля
7	ТОВ «Декоплит»	оптова торгівля будівельними матеріалами
8	ТОВ «Полнет-Україна»	сільськогосподарська техніка та інвентар – обладнання та за-пчастини
9	ПП «Торгтехніка-Пак»	виробництво гофрованого картону, паперової та картонної тари
10	ПП «Стар Кар»	транспортні засоби, їх частини

ресурсів, а й міжнародного досвіду корпоративного управління та спонукають компанії до впровадження міжнародних стандартів якості, обліку тощо.

Міжнародне співробітництво нашої країни в інвестиційній сфері сприяє її економічному зростанню в цілому. Проте без активного втручання держави в стимулювання, заохочення, захист іноземних партнерів, створення сприятливого інвестиційного клімату, раціональне використання фінансових та виробничих ресурсів, подолання недосконалості податкової та правової систем воно неможливе [5, с. 102].

В Україні ведеться робота над покращенням інвестиційного клімату, спрощенням податкового законодавства та дозвільної системи. Сьогодні польська продукція та послуги широко представлені на українському ринку. В Україні успішно працюють підприємства і банки з польським капіталом:

- фабрика будівельної кераміки «Церсаніт»;
- фабрика паркету «Барлінек»;
- меблева фабрика «Новий Стиль»;
- фабрика упаковок «Кен-Пак»;
- фабрика автозапчастин «Інтер-Гроклін»;
- фабрика металообробки «Полімекс-Мостосталь»;

- банки «Кредо», «Плюс-банк» та інші.

Підписаний меморандум про взаєморозуміння між польським «Bank Gospodarstwa Krajowego» та Державним експортно-імпортним банком України.

За обсягами інвестування в економіку Вінницької області Польща знаходиться на п'ятому місці – 15,9 млн дол. США (5,7%). Польща випереджає такі країни як Російська Федерація (4,2%), Віргінські Острови, Британські (2,2%), Туреччина (2,1%), Нідерланди (1,4%), Велика Британія (1,3%), Ліван (0,9%), США (0,5%), Італія (0,4%) та інші.

Польща систематично збільшує обсяг інвестицій в українську економіку. Польські фірми зацікавлені в розміщенні інвестицій практично в кожному секторі вітчизняної економіки. Проте самі великі капіталовкладення – це інвестиції в страховий бізнес, виробничий сектор та в сферу торгівлі товарами повсякденного попиту.

На основі проведеного дослідження серед напрямів інтеграційних взаємодій слід вказати на пріоритетність співробітництва з Польщею. При цьому напрями та перспективи розвитку зовнішньоекономічних відносин регіонів нашої держави визначаються напрямами інтеграції України до світового господарства: розвитком процесів енергетичної інтеграції; перспективами інтеграції України до світового ринку металургійної продукції; перспективами інтеграції

України до світового ринку послуг; напрямами розбудови транскордонного співробітництва за участю України. Для ефективної реалізації вищезаведеного необхідно забезпечити виконання низки умов:

- 1) залучення іноземних інвестицій у проекти структурної трансформації промисловості;
- 2) збільшення обсягів інвестиційних ресурсів у проекти технічного переозброєння виробництва;
- 3) ефективне використання інвестиційних ресурсів;
- 4) розвиток галузей матеріального виробництва, що визначають міжнародну конкурентоспроможність національної економіки;
- 5) створення умов для найбільш повного використання експортних можливостей.

У цьому контексті виникає необхідність розробки і реалізації національних та регіональних стратегій підвищення міжнародної конкурентоспроможності економіки України. Вони повинні враховувати загальнодержавні та регіональні інтереси, забезпечувати багатовекторність міжнародної економічної інтеграції України. Тут основними завданнями мають стати:

- підвищення рівня продуктивності праці до рівня високорозвинутих країн світу;
- створення ефективної системи функціонування економіки України та її суб'єктів, спроможної в умовах жорсткої конкуренції забезпечити сталий розвиток і економічне зростання держави;
- формування конкурентного середовища національної економіки відповідно до міжнародних норм і стандартів з метою забезпечення передумов для ефективної конкурентної поведінки вітчизняних суб'єктів господарювання на міжнародному рівні.

На регіональному рівні стратегія двосторонньої співпраці з Польщею повинна ґрунтуватись на виділенні та обґрунтуванні пріоритетних сфер співробітництва і максимально сприяти їх розвитку (рис. 1). Перший етап зазначеної стратегії передбачає визначення на основі розподілу сфер співробітництва за їх пріоритетністю для Польщі і України відповідно до рівня ефективності пріоритетних напрямів співпраці між двома країнами. На другому етапі слід здійснити порівняння трьох аспектів: галузевого розвитку; ринкової ситуації; системи державного регулювання обох країн. Вибір стратегії розвитку значною мірою залежить від ефективності діяльності суб'єктів підприємництва в перспективних сферах взаємодії, урядової політики їх розвитку, ступеня державного сприяння забезпеченню довгострокової співпраці.

Заключний етап формування стратегії повинен містити такі етапи:

- 1) оцінка наявної стратегії;
- 2) фаза безпосереднього формування стратегії;
- 3) завершення формування стратегії з урахуванням прийнятого рівня ризику;
- 4) вибір стратегічних альтернатив [6, с. 208-210].

При цьому необхідно посилити регуляторну роль держави, регіонів і компаній стосовно створення умов підвищення міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних підприємств як передумови виходу вітчизняних суб'єктів господарювання на міжнародний (польський) ринок. У цьому зв'язку є необхідним інтенсифікація діяльності регіональних органів влади в напрямку підтримки закордонних операцій вінниць-

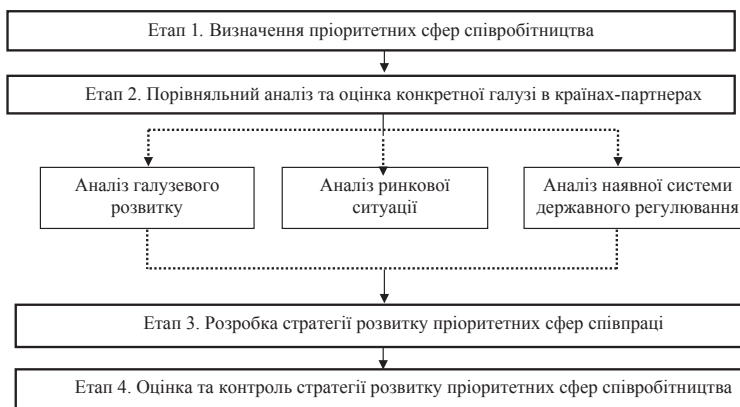

Рис. 1. Етапи створення та реалізації стратегії двосторонньої економічної співпраці регіонів України та Польщі

ких підприємств, просування вітчизняних товарів на польські ринки, захист внутрішнього ринку через жорсткі вимоги до якості, екологічності, забезпечення відповідності імпортованих польських товарів національним і міжнародним системам стандартів [7, с. 17].

Схожість українських та польських умов, а саме обмеженість фінансових ресурсів за наявності істотного науково-технічного потенціалу, свідчить про необхідність вивчення та адаптації досвіду Польщі в сфері розвитку інноваційного підприємництва. Корисним є досвід Польщі в розв'язанні фінансових проблем інноваційних підприємств. Наприклад, Любельський фонд розвитку було засновано за ініціативи інституцій, що зацікавлені в економічному зростанні регіону. Серед співзасновників варто виділити органи місцевого самоврядування, банківські установи, торгово-промислової палату. Така організаційна форма Фонду дала можливість об'єднати зусилля місцевої влади, фінансового сектора та підприємств в активізації інноваційної діяльності воеводства.

Ефективним напрямом забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання та вирішення галузевих і регіональних питань є кластерна модель розвитку економіки. Заслужує на особливу увагу досвід Польщі в розвитку екологічної сфери, який може бути адаптованим до українських умов.

Висновки з проведеного дослідження. З наведеного вище можна зробити наступні висновки. Одним із важливих чинників формування конкурентоспроможності національної економіки виступає міжнародне співробітництво на двосторонній та багатосторонній основі. На регіональному рівні стратегія двосторонньої співпраці з Польщею повинна ґрунтуватись на виділенні та обґрунтуванні пріоритетних сфер співробітництва і максимально сприяти їх роз-

витку. Серед країн Східної Європи Польща є одним з найбільших торговельно-економічних партнерів України. Проте зовнішньоторговельний потенціал Польщею використовується більш ефективно, ніж Україною. Сьогодні актуальним є питання адаптації польського досвіду у вітчизняну господарську практику щодо розвитку інноваційного підприємництва, кластеризації економіки та формування екологічного ринку. Перспективними напрямками подальших досліджень є розробка механізмів адаптації провідного польського досвіду до українських умов.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Корчун В. Зовнішньоторговельні відносини Польщі та України // Україна та Польща: минуле, сьогодення, перспективи: Науковий часопис Інституту Польщі Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2014. – 4 січня [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrpolnauka.wordpress.com/2014/01/04/зовнішньоторговельні-відносини-поль/>.
2. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Товарна структура зовнішньої торгівлі України за січень-грудень 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Географічна структура зовнішньої торгівлі послугами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Арутюнова О.Ю. Перспективи та проблеми міжнародного співробітництва України в інноваційно-інвестиційній сфері // Економіка розвитку. – 2012. – № 3. – С. 102-104.
6. Тищенко А.Н. Государственные рычаги регулирования в сфере прямого налогообложения как инструмент стимулирования внешнеэкономической деятельности / А.Н. Тищенко, А. Мерхо // Налогообложение: проблемы науки и практики-2009: монография; под ред. Ю.Б. Иванова. – Х.: ФЛП Либуркина Л.М.; ИД «ИНЖЭК», 2009. – С. 201-214.
7. Дашевська О.В. Синергетика і системний синтез в регулюванні зовнішньої торгівлі // Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Наука: Теорія та практика-2009». – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2009. – С. 16-17.